

ഗാന്ധിയൻ സോഷ്യലിസ്റ്റ് - കമ്യൂണിസ്റ്റ് സങ്കല്പം

പാത്തുമായുടെ ആദിർ.

ടി. റെജി

സംഗ്രഹം

ഒരു കുടുംബകഥ എന്ന നിലയിൽ ഏറെ പ്രസിദ്ധമായ നോവലാണ് വൈക്കം മുഹമ്മദ് ബഷീറിന്റെ പാത്തുമായുടെ ആട്. ബഷീറിന്റെ മറ്റ് നോവലുകളെപ്പോലെ തന്നെ ഈ കൃതിയും കുടുംബകഥ എന്ന നിലയിൽ നിന്നും പല തലങ്ങളിൽ പുറത്ത് കടന്ന് അനേകം വിശാലത കളിലേക്ക് പടരുന്നുണ്ട്. തികഞ്ഞ ഗാന്ധിയൻ ആരാധകനും രാജ്യസ്നേഹിയും സർവ്വോപരി സ്വാതന്ത്ര്യ സമര പോരാളിയുമായിരുന്ന ബഷീറിന്റെ ഗാന്ധിയൻ സോഷ്യലിസ്റ്റ് കമ്യൂണിസ്റ്റ് കാഴ്ചപ്പാടിലുള്ള ഒരുരാഷ്ട്ര സങ്കല്പം പ്രസ്തുത കൃതിയിൽ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെട്ടിരിക്കുന്നതെങ്ങനെ എന്ന അന്വേഷണമാണ് ഈ പ്രബന്ധം താക്കോൽ വാക്കുകൾ

സോഷ്യലിസം, കമ്യൂണിസം, അഹിംസ, വർഗ്ഗസമരം

ആമുഖം

ബഷീർ ഫിഫ്ത് ഫോറത്തിൽ പഠിക്കുന്ന സമയത്ത് ഗാന്ധിജിയിൽ ആകൃഷ്ടനാകുകയും വൈക്കം സത്യഗ്രഹത്തിൽ പങ്കെടുക്കാനെത്തിയ ഗാന്ധിജിയെ തൊടുന്നതുമായ കഥ വളരെ പ്രസിദ്ധമാണല്ലോ. 1930 കളിൽ സർ സി.പി രാമസ്വാമി അയ്യരുടെ ദുർഭരണത്തിനെതിരെ പ്രതികരിച്ചു കൊണ്ട് അദ്ദേഹം എഴുതിയ പട്ടത്തിന്റെ പേക്കിനാവ്, ധർമ്മരാജ്യം മുതലായ കൃതികളും വിപ്ലവകരമായ രാഷ്ട്രീയ ലേഖനങ്ങളും, ജയിൽവാസവുമെല്ലാം തന്നെ വളരെ ചെറിയ പ്രായം മുതൽ ബഷീറിൽ ഉടലെടുത്തിരുന്ന രാഷ്ട്രീയാഭിമുഖ്യത്തിന്റേയും ദേശസ്നേഹത്തിന്റെയും തെളിവുകളാണ്.

1959 ലാണ് പാത്തുമ്മയുടെ ആട് പുസ്തക രൂപത്തിൽ പ്രസിദ്ധീകൃതമാകുന്നതെങ്കിലും 1954ൽ ഇത് എഴുതി പൂർത്തിയാകുന്നുണ്ട്. അതായത് ഇന്ത്യക്ക് സ്വാതന്ത്ര്യം ലഭിച്ചതിന് ശേഷമുള്ള ഏഴ് വർഷക്കാലത്തിനിടയിലാണ് നോവലിനെക്കുറിച്ചുള്ള ചിന്തകളും എഴുത്തും നടക്കുന്നത്. തികഞ്ഞ രാഷ്ട്രീയാഭിനിവേശവും കാഴ്ചപ്പാടുകളുമുള്ള ബഷീറിൽ ഈയൊരു കാലഘട്ടത്തിൽ തന്റെ രാജ്യത്തെക്കുറിച്ചും അവിടെ നടപ്പിലാവേണ്ട ഭരണ സംവിധാനങ്ങളെക്കുറിച്ചും ചില സങ്കല്പങ്ങൾ ഉണ്ടാവുക സ്വാഭാവികമാണ്. ഇത്തരം സങ്കല്പങ്ങളും കാഴ്ചപ്പാടുകളും ഈയൊരുഘട്ടത്തിൽ എഴുതപ്പെടുന്ന കൃതിയിൽ ആവിഷ്കരിക്കപ്പെടുക എന്നതും സ്വാഭാവികം മാത്രം. എന്നാൽ പ്രകടമോ പ്രത്യക്ഷമോ ആയ രാഷ്ട്രീയ സംഭവങ്ങളോ ചരിത്ര വസ്തുതകളോ ഈനോവലിൽ സ്ഥാനം പിടിക്കുന്നില്ല.

പാത്തുമ്മയുടെ ആടിലെ ബഷീർ വീട് വിട്ട് പോയ ശേഷം വർഷങ്ങൾ കഴിഞ്ഞ് വീട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ബഷീറാണ്. പിതാവിന്റെ മരണശേഷം വീട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തിയ അദ്ദേഹം പിതാവിന്റെ കസേരയിലിരിക്കുന്നു . കുടുംബത്തിന്റെ ഭരണാധികാരിയായി - വലു ഇക്കാക്കയായി മാറുന്നു.1947 ൽ ഇന്ത്യയിലെ ജനങ്ങൾക്ക് വർഷങ്ങൾക്ക് ശേഷം ഇന്ത്യയുടെ ഭരണം തിരിച്ചു കിട്ടുന്നു. അങ്ങനെ സ്വന്തം വീട് (രാജ്യം) തിരിച്ച് കിട്ടിയ ഇന്ത്യക്കാർക്ക് തങ്ങളുടെ രാജ്യം എങ്ങനെയായിരിക്കണം എന്ന സങ്കല്പമുണ്ടാകുന്നു. ഈ സങ്കല്പമാണ് സ്വന്തം വീട്ടിൽ തിരിച്ചെത്തിയ ബഷീറിന്റെത്.അതുകൊണ്ട് തന്നെ ഒരു ഭരണാധികാരി എന്ന നിലയിൽ ബഷീർ തന്റെ കുടുംബ ഭരണത്തെ ഒരു മാതൃക എന്ന നിലയിൽ അവതരിപ്പിച്ചു കൊണ്ട് രാജ്യഭരണത്തെ സംബന്ധിച്ച കാഴ്ചപ്പാടുകളുംസങ്കല്പങ്ങളും ഈ നോവലിലൂടെ മുന്നോട്ട് വെക്കുന്നു.

സോഷ്യലിസം, കമ്യൂണിസം - ഗാന്ധിയൻ കാഴ്ചപ്പാട് ഒറ്റനോട്ടത്തിൽ

സോഷ്യലിസം കമ്യൂണിസം എന്നീ സങ്കല്പനങ്ങളെ ഗാന്ധിജി തന്റെ തത്വചിന്തകളുമായി ചേർത്തുവെച്ച് മാറ്റിപ്പണിയുന്നു. സത്യം അഹിംസ എന്നീ

ദർശനങ്ങളുമായി ബന്ധപ്പെടുത്തി സോഷ്യലിസത്തെക്കുറിച്ച് പുതിയ കാഴ്ചപ്പാടുകൾ അദ്ദേഹം രൂപപ്പെടുത്തി. സത്യത്തെ ദൈവമായി ഗാന്ധിജി കാണുന്നു

"സത്യവും അഹിംസയും സോഷ്യലിസത്തിനുള്ളിൽ ജന്മമെടുക്കണം. അങ്ങനെ സംഭവിക്കണമെങ്കിൽ ഉപാസകന് അക്ഷയമായ ദൈവ വിശ്വാസമുണ്ടായിരിക്കണം" (ഗാന്ധി സാഹിത്യ സംഗ്രഹം, സമ്പാ: കെ.രാമചന്ദ്രൻ നായർ, കേരള ഭാഷാ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട്, പേജ് 336)

സാമ്പത്തിക സമത്വം ജനങ്ങളിൽ അടിച്ചേൽപ്പിക്കപ്പെടേണ്ടതല്ല, സ്നേഹത്തിന്റെയും സത്യത്തിന്റെയും ഭാഷ ഉപയോഗിച്ചു കൊണ്ട് ജനഹിതം നടപ്പിലാക്കുകയാണ് വേണ്ടത്. സോഷ്യലിസം നടപ്പിലാക്കുന്നതിന്റെ ആദ്യപടി സ്വയം അതിന് ആരംഭമിടുക എന്നതാണ്. അതിനായി തന്റെ രാജ്യത്തിലെ ഏറ്റവും ദരിദ്രനായ ഒരാളുടെ നിലവാരത്തിലേക്ക് സ്വയം ഇറങ്ങി വരേണ്ടതുണ്ട്. റഷ്യൻ രീതിയിലുള്ള കമ്യൂണിസത്തെ ഗാന്ധിജി ശക്തിയുക്തം എതിർക്കുന്നു. അത് ജനങ്ങളുടെ മേൽ അടിച്ചേൽപ്പിക്കപ്പെടുന്നതും, ഹിംസയിലും ദൈവനിഷേധത്തിലും അധിഷ്ഠിതവും വൈദേശികവുമാണ്. അഹിംസയിലൂടെ കമ്യൂണിസം വരുന്നതിനെ ഗാന്ധിജി സ്വാഗതം ചെയ്യുന്നു. അങ്ങനെ വന്നാൽ ജനങ്ങൾക്കു വേണ്ടിയല്ലാത്തതും ജനങ്ങളുടേതല്ലാത്തതുമായ ഒരു വസ്തുവും കൈവശം വെക്കാൻ ആളുകൾക്ക് കഴിയില്ല. കോടീശ്വരന്മാരുടെ സ്വത്തുകൾ പോലും പൊതുജനത്തിന് ആവശ്യമായി വരുന്ന സന്ദർഭത്തിൽ രാഷ്ട്രം എടുത്ത് വിനിയോഗിക്കും.

വർഗ്ഗസമരം ശത്രുതാപരവും ഹിംസാത്മകവുമാണ്. ഇത് ഇന്ത്യൻ സംസ്കാരത്തിനും സത്തക്കും എതിരാണ്. തുല്യനീതി, മൗലികാവകാശം തുടങ്ങിയവയെ അടിസ്ഥാനമാക്കിയതും, എല്ലാവർക്കും പ്രാഥമികാവശ്യങ്ങൾ നിറവേറ്റാൻ കഴിയുന്ന സാമ്പത്തിക ഘടനയോടു കൂടിയതുമായ കമ്യൂണിസം ഗാന്ധിജിക്ക് സ്വീകാര്യമാണ്.

"എന്റെ കമ്യൂണിസം സോഷ്യലിസത്തിൽ നിന്നും വളരെ ഭിന്നമല്ല. അതു രണ്ടിന്റെയും സമരസമായ ഒരു മേളനമാണ്"

(ഗ്രാമ്പി സാഹിത്യ സംഗ്രഹം. സമ്പാ കെ.രാമചന്ദ്രൻ നായർ, കേരള ഭാഷാ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് പേജ് 350)

പാത്തുമ്മായുടെ ആടിലെ രാഷ്ട്ര സങ്കല്പം

പാത്തുമ്മായുടെ ആടിലെ സാമ്പത്തിക വിനിമയം കേവലം പണത്തിന്റെ വിതരണക്രമത്തിൽ മാത്രമായി ഒതുങ്ങി നിൽക്കുന്നതല്ല. പണത്തോടൊപ്പം മറ്റ് വസ്തുവകകളുടെ വ്യവഹാരങ്ങളും ഇതിൽ പ്രധാനമാണ്. ഖദീജക്ക് കമ്മല് പണിയിച്ച് കൊടുക്കാൻ വേണ്ടി പാത്തുമ്മ വലുതുകൊടുത്ത ബഷീറിനോട് ആവശ്യപ്പെടുന്നുണ്ട്. ബഷീർ എറണാകുളത്തു നിന്നും വരുത്തിച്ച മൂന്ന് കുടകൾ പാത്തുക്കുട്ടി, സൈദ് നബി എന്നിവർക്കായി നൽകിയിരുന്നു. ഖദീജക്കൊടുക്കേ കുടകിട്ടിയിരുന്നില്ല പാത്തുമ്മ യും ബഷീറും തമ്മിലുള്ള കമ്മൽ ഉടമ്പടിയിലൂടെ ഒരു ഭരണാധികാരി എന്ന നിലയിലുള്ള നീതിനിർവഹണമാണ് ബഷീർ ലക്ഷ്യമിടുന്നത്. എല്ലാത്തിനേയും സമമായി പങ്കിടുകയല്ല, ആവശ്യക്കാരുടെ ഹിതമനുസരിച്ചുള്ള വിനിമയ രീതിയാണ് ഇവിടെ പ്രാവർത്തികമാകുന്നത്. ആ നമ്മായും രൂപയായിട്ടല്ല, വീട്ടു സാമാനങ്ങളാണ് ഇക്കാര്യങ്ങൾ ആവശ്യപ്പെടുന്നത്. ഉമ്മയാകട്ടെ തരം കിട്ടുമ്പോഴൊക്കെ ബഷീറിനോട് പണം ചോദിക്കുന്നുണ്ട്. ഉമ്മാക്ക് കൊടുക്കുന്ന പണം പലപ്പോഴും ഉമ്മ അബ്ദുൾ ഖാദറിന് കൊടുക്കുന്നു. ഉള്ള വനിൽ നിന്ന് വാങ്ങിച്ച് ഇല്ലാത്തവന് നൽകുന്നു. ഇങ്ങനെ ആർക്കും തങ്ങളുടെ ആവശ്യങ്ങളെ മുന്നോട്ട് വെക്കാൻ കഴിയുന്നതും പരിഹാരം ലഭ്യമാകുന്നതുമായ ഒരു ഭരണക്രമം ഇവിടെ സാധ്യമാകുന്നു. പാത്തുമ്മായുടെ ആടിന് ഭക്ഷിക്കാൻ പഴം മാത്രമല്ല തന്റെ പുസ്തകങ്ങൾ കൂടി ബഷീർ നൽകുന്നു. ഹനീഫ വീട്ടു ചെലവിലേക്കായി കൊടുക്കുന്ന കാശിനെക്കുറിച്ചുള്ള ഒരു സംവാദം നോവലിൽ നടക്കുന്നുണ്ട്. കേവലം രണ്ടുനായാണയാൾ ഭാര്യക്കും കുട്ടികൾക്കുമായി ചെലവിന് കൊടുക്കുന്നത്. എന്നിട്ടും തീറ്റ കടി കിടക്ക എണ്ണ സോപ്പ് ഇത്യാദി ദൈനം ദിനാവശ്യങ്ങൾ എല്ലാം മുറക്ക് നടക്കുന്ന ഒരു ഭരണ സംവിധാനം പാത്തുമ്മായുടെ ആടിൽ നിലനിൽക്കുന്നു. സ്വന്തം മുണ്ട് ഷർട്ട്കുട്ടിൽ കിടക്ക തലയണ തുടങ്ങിയ ഒരു പാട് സാധനങ്ങൾ മറ്റുള്ളവർക്കായി പങ്കിട്ടു

കൊടുക്കുന്നു. ഏതപ്പഴവും ചുണ്ടില്ലാ കണ്ണനും നെയ്യും പുട്ടിൽ ചേർത്ത് കഴിച്ച തന്റെ ഭക്ഷണത്തിൽ നിന്നും ഓരോ ഉരുള വെച്ച് കുട്ടികൾക്ക് കൊടുക്കുന്നു. നോവലിലെ ഭരണാധികാരി അധികാരവും സമ്പത്തും കൈയാളുന്ന ഒരു സാധാരണ ഭരണാധികാരിയല്ല - അഥവാ ഇവിടെ ഭരണം ഒരാളിൽ കേന്ദ്രീകരിക്കുന്നില്ല.

"ഇവിടെ ഇക്കാക്കക്ക് എന്താണ് കഴപ്പം ചായ ബീഡി തീപ്പെട്ടി ഏതപ്പഴം ടൊമാറ്റോ കൈതച്ചക്കത്താലിപ്പൂവൻപഴം ചക്കപ്പഴം ഊണ് -.... കൂടെക്കിടക്കാൻ ഉമ്മ ഞാൻ അബു കൊച്ചുണ്ണി-ഇനിയെന്താ വേണ്ടത്".

(പതിപ്പ് 21 DC ബുക്കസ്റ്റേജ് 49)

ഇത് പറയുന്നത് അനുജനായ അബുൾ ഖാദറാണ് .ഭരണാധികാരിയായ വലു ഇക്കാക്കയിൽ മാത്രമല്ല അധികാരമുള്ളത്. സ്വകാര്യ ഉല്പാദന വ്യവസ്ഥയുടെ ആധിപത്യം തകർക്കപ്പെടുകയും മുഴുവൻ പൗരന്മാർക്കും രാഷ്ട്രീയാധികാരം സാമ്പത്തിക വിനിമയം തുടങ്ങിയവയിൽ യഥാർത്ഥ പങ്കാളിത്തം ഉറപ്പുവരുത്തുന്നതും തികച്ചും അഹിംസാത്മകവുമായ ഭരണം നോവലിൽ പ്രത്യക്ഷമാകുന്നു. ജനതാല്പര്യങ്ങളോട് തോൾ ചേർന്ന് സാമ്പത്തിക രാഷ്ട്രീയ അധികാര സമത്വം നിലനിർത്തുന്നതിനാവശ്യമായ സംവിധാനങ്ങൾ തന്നെ തന്റെരാജ്യത്ത് പ്രാവർത്തികമാക്കുവാൻ ഒരു ഭരണാധികാരി എന്ന നിലയിൽ വലു ഇക്കാക്ക അതീവ ശ്രദ്ധാലുവാണ്.

സോഷ്യലിസം നടപ്പാക്കാനുള്ള ആദ്യപടി സ്വയം അതിനാരംഭമിടുകയാണ് എന്ന ഗാന്ധിയൻതത്വം ബഷീർ പരിപൂർണ്ണമായും നടപ്പിൽ വരുത്തുന്നു. ബഷീറിന് മണിയോർഡറായി വന്ന നൂറ് രൂപ കൈപ്പറ്റിയ ഉടനെ ചെറു സംഖ്യകളായി പങ്കുവെക്കപ്പെടുകയും ബഷീർ തന്റെ രാജ്യത്തിലെ ദരിദ്രരിൽ വെച്ച് ഏറ്റവും വലിയ ദരിദ്രൻ്റെ നിലവാരത്തിലേക്ക് താഴുകയും ചെയ്യുന്നു. അപ്പോഴും ബഷീർ പറയുന്ന ഒരു വാചകം ശ്രദ്ധേയമാണ്.

" പാഴായിപ്പോയതല്ല "

(പാത്തുമ്മായുടെ ആട് 21 ആം പതിപ്പ് DC ബുക്സ് പേജ് 87)

ഒരു ഭരണ കർത്താവ് എന്ന നിലയിലുള്ള അഭിമാനവും കൃതാർത്ഥതയുമാണ് ഈ വാക്കുകളിൽ സ്ഥൂരിക്കുന്നത്. കുടുംബാംഗങ്ങൾ തമ്മിൽ കുട്ടികൾ തമ്മിൽ പല കാരണങ്ങൾ കൊണ്ട് പലപ്പോഴും ചെറിയ സംഘർഷങ്ങൾ ഉണ്ടാകുന്നുണ്ട്. അവിടെയൊക്കെ വലുതുകൊണ്ട് ഇടപെടുന്നു. ഒരു മധ്യസ്ഥന്റെ റോളിൽ നിന്നു കൊണ്ട് എല്ലാ പ്രശ്നങ്ങളും പരസ്പരം ബോധ്യപ്പെടുത്തി പരിഹരിക്കുന്നു. സാമ്പത്തികം വസ്തു സംബന്ധം തുടങ്ങി ഏത് പ്രശ്നത്തെയും കൈകാര്യം ചെയ്ത് നീതിനിർവഹണ ഘട്ടം വരെ ഭരണവ്യവസ്ഥ അതിൽ ഇടപെടുകയും ചെയ്യുന്നു. കുട്ടികൾക്കെല്ലാവർക്കും ആടുമ്പാല് കൊടുക്കണമെന്നും വീട്ടിലുള്ള പെണ്ണുങ്ങൾക്കെല്ലാംവയറു നിറച്ച് ചോറു കൊടുക്കണമെന്നും ബഷീർ ചില തീരുമാനങ്ങളിലെത്തുന്നു. ഇങ്ങനെ എല്ലാവർക്കും പാൽച്ചായ കുടിക്കാൻ കഴിയുന്ന, സ്ത്രീകളടക്കം എല്ലാവർക്കും വയറുനിറയെ ഭക്ഷണം കഴിക്കാൻ കഴിയുന്ന ഒരു രാഷ്ട്രം നോവലിൽ ബഷീർ കെട്ടിപ്പെടുത്തുന്നു. ബഷീറിന്റെ സ്ത്രീപക്ഷ പരമായ നിലപാടുകളുടെ ഇവിടെ പ്രധാനമാണ്. തന്റെ രാഷ്ട്രത്തിൽ കുട്ടികളെ വളർത്തേണ്ട രീതിയെക്കുറിച്ച്, ഭാര്യമാർക്ക് ഭക്ഷണം കൊടുക്കേണ്ടതിന്റെ പ്രാധാന്യത്തെക്കുറിച്ച് ശുചിത്വത്തെ സംബന്ധിച്ച് എല്ലാം ബഷീർ ആണങ്ങളോട് സംസാരിക്കുന്നുണ്ട്. മാതാവേ എന്ന് വിളിക്കുമ്പോൾ തല്ലുന്ന ഉമ്മയിലൂടെ തന്റെ രാഷ്ട്രത്തിലെ ഭാഷയെ കുറിച്ചുള്ള കാഴ്ചപ്പാട് ബഷീർ അവതരിപ്പിച്ചു. അവിടെ മനുഷ്യർ മാത്രമല്ല ആട് കോഴി പൂച്ച എലികൾ കാക്കകൾ പരുന്തുകൾ എന്നിവയെല്ലാമടങ്ങുന്ന വിശാലമായ ഒരു ആവാസവ്യവസ്ഥ കൂടിയാണ്. ഇവയെല്ലാം തന്റെ രാഷ്ട്ര സങ്കല്പത്തിന്റെ അതിരുകൾക്കുള്ളിൽ സ്ഥാനം പിടിക്കുന്നു.

ബഷീറിനെ കാണാനായി ഒരു കുട്ടി വീട്ടിൽ വരുന്നുണ്ട്. കുട്ടി ഏതാണെന്ന് ചോദിച്ചറിഞ്ഞപ്പോൾ ബഷീർ പറയുന്നതിങ്ങനെയാണ്.

'തൊഴിലാളിയുടെ മകളാണല്ലേ

തൊഴിലാളികൾ ജയിക്കട്ടെ."

(പതിപ്പ് 21 D C ബുക്സ് പേജ് 59)

തൊഴിലാളിയുടെ മകളായ സുഹാസിനിക്ക് ഓട്ടോ ഗ്രാഫ് മാത്രമല്ലാ ചാമ്പങ്ങാ കൂടി കൊടുത്തിട്ടാണ് ബഷീർ തിരിച്ചയക്കുന്നത്. ബഷീറിന്റെ തൊഴിലാളി സ്പോഹവും കമ്യൂണിസ്റ്റ് മനോഭാവത്തിന്റെ ആത്മഹർഷങ്ങളും ഈ വരികളിൽ സ്പുരിക്കുന്നു.

കേവലം ആശയങ്ങളോ കാഴ്ചപ്പാടുകളോ എന്ന നിലയക്കല്ല തന്റെ സങ്കല്പത്തിലുള്ള ഭരണസംവിധാനത്തിന്റെ മാതൃക വളരെ മുർത്തമായ രീതിയിൽ ആവിഷ്കരിക്കുകയാണ് ബഷീർ പാത്തുമ്മായുടെ ആടിൽ.

ഉപസംഹാരം

ബഷീർ തന്റെ സങ്കല്പപരാഷ്ഠത്തിൽ ഉണ്ടായിരിക്കണമെന്നാഗ്രഹിക്കുന്ന ഭക്ഷണ വിതരണം സാമ്പത്തിക വിനിമയം, ക്രമസമാധാന ശുചിത്വം ഭാഷ, വാണിജ്യം തുടങ്ങിയ ഒട്ടേറെ മേഖലകളെക്കുറിച്ചുള്ള കാഴ്ചപ്പാടുകൾ പാത്തുമ്മായുടെ ആട് എന്ന കൃതിയിലൂടെ മുന്നോട്ട് വെക്കുന്നുണ്ട്. പിതാവിന്റെ മരണശേഷം സ്വന്തം കുടുംബത്തിന്റെ ഭരണാധികാരിയായിത്തീർന്ന ബഷീർ ഗാന്ധിയൻ സോഷ്യലിസ്റ്റ് കമ്യൂണിസ്റ്റ് സങ്കല്പത്തിലധിഷ്ഠിതമായ ഭരണ സംവിധാനത്തെ സ്വന്തം കുടുംബത്തിനകത്ത് മാതൃകാപരമായി പ്രയോഗവൽക്കരിക്കുകയാണ് ഈ കൃതിയിൽ. വർഗ്ഗസമരത്തെ പുറത്ത് നിർത്തുന്നതും അഹിംസയിലും സത്യത്തിലും അധിഷ്ഠിതവുമായ ഗാന്ധിയൻ വീക്ഷണത്തിന്റെ സത്തയാണ് ബഷീർ തന്റെ സങ്കല്പത്തിലുള്ള ഒരു "ഐഡിയൽ സ്റ്റേറ്റ്" ന്റെ നിർമ്മിതിക്കായി ഈ നോവലിൽ ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ളത്.

സഹായകഗ്രന്ഥങ്ങൾ

- 1. ഗാന്ധി സാഹിത്യ സംഗ്രഹം. സമ്പാ: കെ രാമചന്ദ്രൻ നായർ. കേരള ഭാഷാ ഇൻസ്റ്റിറ്റ്യൂട്ട് -

- പാത്തുമ്മയുടെ ആട് വൈക്കംമുഹമ്മദ് ബഷീർ പതിപ്പ് 21, DC ബുക്സ്
- ബഷീർ എഴുത്തിന്റെ അറകൾ എഡി. അനീസുദ്ദീൻ അഹമ്മദ് പ്രതീക്ഷ ബുക്സ്
- communist manifesto CarlMarx andFrederc Engels
- http://ml.wikisource.org/wiki/communist_manifesto